

AVRUPA YABANCI DİL EĞİTİM POLİTİKALARI IŞIĞINDA “geni@l” DERS KİTABINA BİR BAKIŞ

Sevinç Sakarya Maden¹

ÖZET

Bu çalışmada “geni@l” kitabı modern dillerin öğrenilmesi, öğretilmesi ve ölçme ve değerlendirilmesinde ortak kriterler sağlayan Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterleri bağlamında çözümlenmiş ve Avrupa Birliği’nin yabancı dil öğrenmedeki yönelimlerinin ve öngördüğü eğitsel çerçevenin ders kitaplarında nasıl hayata geçirildiği araştırılmıştır. Yukarıda sözü edilen kriterler doğrultusunda “geni@l” kitabı özellikle iletişimsel etkinlikler açısından incelenmiş ve kitapta iletişim yetisini temel alan iletişimsel etkinliklere ağırlık verildiği ve hızlı ve etkin bir dil öğretimi için öğrenmeyi öğrenme ve bireysel öğrenme becerilerinin geliştirilerek, yaşam boyu öğrenmenin teşvik edildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Avrupa Birliği Dil Politikası, Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterleri, geni@l, iletişimsel etkinlikler, 4 yıllık ortaöğretim projesi, öğrenmeyi öğrenme, yaşam boyu öğrenme, bireysel öğrenme, çokdillilik

ZUSAMMENFASSUNG

AUSWERTUNG DES LEHRWERKS “GENI@L” IM HINBLICK AUF DIE SPRACHLICHEN ZIELE DES EUROPARATS

In der vorliegenden Arbeit wurde “geni@l” nach den Kriterien des Gemeinsamen europäischen Referenzrahmens im Hinblick auf die sprachlichen Ziele des Europarats bewertet. Es wurde festgestellt, dass für den Erwerb der kommunikativen Kompetenz im Bereich der Übungen dominanter kommunikative Aufgaben auftreten und zahlreiche Tips für Lernen lernen und autonomes Lernen formuliert werden, wodurch das lebenslange Weiterlernen gefördert wird.

Schlüsselwörter: Sprachenpolitik des Europarats, geni@l, Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen, kommunikative Aufgaben, Projekt für 4-jährige Sekundarstufe, Lernen lernen, lebenslange Weiterlernen, autonomes Lernen, Mehrsprachigkeit

0.GİRİŞ

Değişik ülke, dil ve kültürleri buluşturan Avrupa Birliği’nde sınırların kalkması ve iç pazarın açılması her Avrupalı’ya değişik ülkelere gidip, öğrendiği yabancı dili yaşam içinde kullanma olanağını tanımıştır. Birden fazla yabancı dil öğrenme istek ve gereksinimini arttıran bu yeni gelişme yabancı dil öğrenme/öğretme uğraşını özde ve biçimde derinden etkileyerek, farklılaştırmış ve çeşitlendirmiştir.

“Gittikçe küreselleşen, sınırların kalktığı, ortak kararların geçerli olduğu, uluslararası ilişkilerin yoğunlaştığı ve karşılıklı etkileşimlerin doğallastığı bir dünyada çevrede olup bitene kayıtsız kalmak, Avrupa Birliğini görmezlikten gelmek mümkün değildir.”(Polat, 2001: 30) Bu yeni durum ister istemez Türkiye’yi de etkilemektedir. Türkiye bir yandan Avrupa Birliği’ne üyeliğini kabul ettirmeye çalışırken, öte yandan bir çok kurumu Avrupa normlarına uyumlu hale getirmek için yeni düzenlemelere gitmekte, yeni yasalar (Resmi Gazete, 9 Ağustos 2002) çıkarmaktadır. Bu uyum çalışmaları kapsamında eğitim sistemi de ele alınmış, ilk ve orta öğretimde kaliteyi arttırmak ve dolayısıyla öğrenci başarısını OECD² ülkeleri ortalamasına yükseltmek için Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (Resmi Gazete, 18 Mayıs 1990) başlatılmıştır. Bu bağlamda yabancı dil öğretim programlarını Avrupa standartlarına göre düzenlemek için 8 yıllık kesintisiz ilköğretim uygulaması ile birlikte erken yaşta yabancı dil öğretiminin daha etkin ve yararlı olacağı düşüncesiyle yabancı dil öğretimi 4. sınıftan itibaren başlatılmış, hatta 6. sınıfta ikinci bir yabancı dilin seçmeli dersler arasında öğretilmesi hedeflenmiştir. İkinci yabancı dil uygulaması Tapan (2000:556) tarafından Türkiye’de çokdillilik ve kültür karşılaştırmalarını destekleyen bir yaklaşım olarak nitelendirilmiştir. Bu uygulama ile Almanca öğretiminin yaygınlaşacağı savunulmuştur. Ancak ne yazık ki “dersler ve ders izlencelerinde ikinci yabancı dil öğretimine özgü yeni öğretim bilgisel ve yöntem bilgisel anlayış yeterince gözetilmediğinden, Türkiye’de yabancı dil gereksinimi günden güne artmasına

¹ Yrd. Doç. Dr. :Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü

² OECD : Organisation for Economic Cooperation and Development

rağmen Almanca bu yenilikçi çalışmalarda öngörülen yeri alamamıştır (Polat, 1998: 136). Oysa Türk Eğitim sisteminin çokdillilik eğitim anlayışına dayandırılabilmesi için mutlaka Almanca eğitiminin birinci veya ikinci yabancı dil olarak yaygınlaşması için teşvik edilmelidir (Polat, 1999:135).

Bugün Türk eğitim sistemini Avrupa normlarına uyumlu hale getirmek için ikinci adım atılmış, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve öğrencilere en az bir yabancı dilde öğretim düzeyine uygun sözlü ve yazılı iletişimde bulunabilme becerisini kazandırabilmek için yabancı dil derslerinin, hazırlığı da kapsayacak biçimde 9. sınıftan itibaren 4 yıllık bütünlük içinde yeniden düzenlenmesi ve ikinci yabancı dilin zorunlu ders olarak öğretim programlarına konulması planlanmıştır³. Ancak Türkiye’de Avrupa Birliği’nin önerdiği çokdilliliği temel alan yabancı dil programları oluşturabilmek için öğretim programlarında yabancı dil sayısını arttırmak yeterli midir? Elbette değildir. Türkiye’de Avrupa standartlarında bir yabancı dil öğretimi için mutlaka Milli Eğitim müfredat programlarının gözden geçirilmesi, ders kitaplarının güncelleştirilerek iyileştirilmesi, teknik ve fiziki kalitenin yükseltilmesi ve tüm bu iyileştirme çalışmaları için önerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak “Avrupa Birliği’nin yabancı dil öğretimiyle doğrudan ilgili olan yönelimlerini ve bu bağlamda öngördüğü eğitsel çerçeveyi tartışmadan ülkemizde yabancı dil eğitimine yönelik öneriler geliştirmek artık olanaklı değildir.” (Polat, 2001:30)

Bu görüşten yola çıkılarak bu çalışmada “geni@l” kitabı Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterleri (Trim, 2001) bağlamında çözümlenerek, Avrupa Birliği’nin yabancı dil öğretme/ öğrenme sürecine getirdiği yeni boyutların ders kitaplarında nasıl hayata geçirildiği araştırılmış, 4 yıllık ortaöğretimde Almanca’nın ikinci yabancı dil olarak okutulması durumunda oluşturulacak olan yerel yabancı dil kitaplarının Avrupa’nın *çokdillilik öğretim bilgisel ve yöntem bilgisel anlayışa*⁴ nasıl dayandırılması gerektiği konusunda ip uçları elde edilmeye çalışılmıştır.

1. Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterleri

Bugün Avrupa Eğitim Komisyonunun *Öğrenen Topluma Doğru* başlıklı bildirisinde Avrupa Birliği vatandaşlarının yabancı dile yönelik ilgi ve gereksinimleri ana çizgileriyle şöyle sıralanmaktadır (Rampillon’dan aktaran Polat, 2001:31) :

- Her Avrupalı iletişim dili olarak İngilizce kullanabilmelidir.
- Her Avrupalı İngilizce’nin dışında en az bir, dahası iki yada daha fazla yabancı dili öğrenmelidir.
- Her Avrupalı aynı yabancı dili öğrenmek/konuşmak zorunda değildir.
- Her yabancı dilin aynı düzey ve kapsamda öğrenilmesi gerekmez
- Yabancı dil öğretiminde dilin salt yapısının öğretimini aşan nitelikler kazandırılmalıdır

Yurttaşlarının anadillerinin dışında en az iki Avrupa dilini yeterli düzeyde bilmelerini ilke olarak benimseyen Avrupa Birliği Konseyi 2000 yılında tüm AB ülkelerinde okullarda dil eğitimi müfredatlarının, ölçme, değerlendirme ve ders materyallerinin geliştirilmesinde temel olan ortak kriterleri sağlamak amacıyla “CEF=The Common European Framework” olarak adlandırılan Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterlerini ilk önce İngilizce olarak hazırlatmış, daha sonra ise çeşitli dillere çevrilmesini istemiştir. Bu kaynak, eğitimciler, eğitimle ilgili yöneticiler, öğretmenler, öğretmenlik eğitimi veren ve program geliştiren kişiler ve ders kitabı yazarları arasında ortak bir bakış açısı sağlamayı amaçlamaktadır. Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterler Türkiye’de de Avrupa Birliği’ne uyum çalışmaları kapsamında Türk gençlerinin birden fazla yabancı dil bilmelerini sağlayacak yeni bir yapılanmaya gidilmesi durumunda bir kılavuz niteliği taşıyabilir.

“geni@l” kitabının çözümlenmesi ve değerlendirilmesinde ölçüt olarak alınan Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterleri 9 bölümden oluşmaktadır. Avrupa Eğitim Konseyi’nin dil politikasının tanıtıldığı birinci bölümde *çokdillilik* denince, ne anlaşıldığı açıklanmakta, modern dillerin öğretilmesi, öğrenilmesi ve ölçme ve değerlendirmesinde neden ortak bir çerçeveye ihtiyaç duyulduğu izah edilmektedir. Avrupa Konseyi zenginlik olarak nitelendirdiği *çokdilliliği* ve *çokkültürlülüğü* korumayı, farklı dilleri konuşan ve farklı kültürlerden gelen insanların arasında diyalog kurulmasını sağlamayı ve dolayısıyla insanlar ve

³ Planlama için Bkz. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, <http://projeler.meb.gov.tr/Projelerimiz/dbpro/ortaogrtm.htm> ; <http://www.meb.gov.tr/stats/APK2002/503.htm> ; <http://www.milliyet.com.tr/2002/10/11/guncel/gun05.html>

⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Neuner; Hufeisen (2001), Mehrsprachigkeit und Tertiärsprachenlernen, Teil 1, 229 S.

ülkeler arası iletişimin geliştirilmesini kendine görev saymaktadır. Kişilerin kolay iletişim kurmaları ülkeler arası gidiş geliş arttıracığından ve bu da kişilerin doğrudan birbirleriyle iletişim kurmalarını ve birbirlerini daha iyi anlamalarını ve işbirliği yapmalarını sağlayacağından, Avrupa Birliği Konseyi birden fazla yabancı dil öğretimini vazgeçilmez bir ilke olarak kabul etmiştir.

Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterlerin ikinci bölümünde Avrupa öğretimine göre metin okuma anlamada, metin yazmada veya belli konular üzerinde tartışmalarda gerekli olan iletişimde bulunabilme yetilerinin geliştirmesinde hangi stratejilerden yararlanılabileceği konusunda bilgi verilmiştir. 3. bölümde bireylerin yabancı dil düzeylerinin belirlenmesinde ortak standartlar geliştirilerek, başarı düzeyleri A1,A2, B1, B2, C1, C2 gibi harf ve rakamlarla yeniden düzenlenmiştir. Bunlardan A1, A2 başlangıç, B1, B2 orta ve C1, C2 ileri düzey dil yeterliliklerini simgelemektedir. Öte yandan her düzey için okuma, dinleme, karşılıklı konuşma, etkili konuşma ve yazma olmak üzere 5 boyutta ele alınan beceriler için dil öğrenenlerin ulaşmaları gereken yeterlilikler belirlenmiştir. Artık Avrupalıların dil düzeylerinin bu standartlara göre belirlenmesi hedeflenmektedir.

4. bölümde dil kullanımı, iletişim yetisini geliştirmeye yarayan konular, alıştırmalar, stratejiler ve dil süreçleri sıralanmış, 5. bölümde ise dil öğrenenlerin dilsel, toplumsal ve kültürel yetileri ayrıntılı kategoriler içinde verilmiştir. 6. bölümde dil öğrenme ve öğretme süreçleri üzerinde durularak, dil öğretiminin nasıl kolaylaştırılabileceği gösterilmiştir. 7. bölümde iletişimde bulunabilme becerisini geliştirmeye yarayan ve öğrencileri etkin kılan alıştırmaların özellikle iletişimsel etkinliklerin dil öğrenme ve öğretmede ne denli önemli bir rol oynadığı anlatılmış, bunlarla nasıl çalışılacağı konusunda ipuçları verilmiş, basitten zora doğru bir sıralama izlenmiştir. Bölüm 8’de ise ağırlıklı olarak birden fazla yabancı dil öğretimini amaçlayan bir müfredatın nasıl geliştirilebileceği konusunda teorik bilgiler sunulmuş, bölüm 9 da ölçme ve değerlendirme ölçütlerine yer verilmiş, Avrupa Diller Gelişim Dosyası⁵ tanıtılmıştır. Bu çalışmada “geni@l” kitabı Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterleri bağlamında çözümlenmiş, kitapta uygulamalarda yeni yönelişler araştırılmış, iletişimsel etkinliklere ağırlıklı olarak yer verildiği saptanmıştır.

2. Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterler Işığında “geni@l” Kitabına Bir Bakış

H.Funk, M.Koenig, U. Koithan, T. Scherling, S.Keller ve M.Mariotta tarafından hazırlanan ve sözlü bildirilişimin doğru olarak kullanımına ağırlık veren 3 kurs kitabından oluşan “geni@l”, ön bilgileri olmayan gençlere yönelik, Avrupa Konseyi tarafından belirlenen dil düzeylerine göre hazırlanmış ilk Almanca yabancı dil ders kitabıdır. Birinci kitap A1 başarı düzeyindedir. Henüz satışa sunulmamış olan ikinci kitap ile öğrencilerin dil düzeylerinin A2, üçüncü kitap ile B1 başarı düzeyine ulaştırılması hedeflenmiştir. “geni@l’in” her kurs kitabı bir çalışma kitabı, sözlük, öğretmen kitabı ile tamamlanmaktadır. Bunun dışında kurs kitabı ve alıştırmalar kitabında yer alan konuların daha kolay anlaşılması için birer CD/kaset, video kaset ve sınav örneklerinin ve ek alıştırmaların yer aldığı iki kitap ek olarak hazırlanmıştır. Almanca konuşulan ülkelerde veya bu ülkelerin dışında yaşayan gençlere Almanca’yı birinci veya ikinci yabancı dil olarak öğretmeyi amaçlayan “geni@l’in” şimdilik sadece birinci kitabı basılmış olduğundan, çözümleme ve değerlendirme çalışmaları bu kapsamda yapılacaktır.

Multi medya ortamında kullanılması önerilen kurs kitabı 6 sayfalık 15 ders biriminden oluşmaktadır. 5.,10. ve 15. ünitelerde konular ve çok sayıda etkinlik tekrar edilerek, akıcı bir konuşma ve daha derinlemesine bir bilgi aktarımı amaçlanmıştır. “geni@l AI” “sowieso” tasarımıyla olup, iletişimsel yaklaşıma dayalı, bir çok yeniliği beraberinde getirmiş olan bir ders kitabıdır. Ders birimlerinin sıralanışında konular seçilirken (Bkz.Tablo 1) gençlerin dünyası göz önünde bulundurulmuş, Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterlerinde (Trim, 2001:58) sıralanan ortak yaşam deneyim alanlarına göre ve özellikle gençlerin iletişim gereksinimlerine uygun konu seçimi gerçekleştirilmiş, günün teknolojisine uygun internet kullanımı, e-posta yazma gibi konular da yer verilmiştir. Her ders biriminde konular, metinler, bildirilişim nedenleri ve dilbilgisel yapılar uyum içinde verilmeye çalışılmıştır. 5.,10. ve 15. ders birimlerinde çok sayıda tekrar yer almıştır.

⁵ Daha geniş bilgi için Bkz : Özcan Demirel, Yabancı Dil Öğretimi , 2003, S. 19-20 ; John Trim, Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen (2001), S. 172-190

Das lernst du in geni@l

	Themen/Texte	Kommunikation	Grammatik	Lernen lernen
1 6	Deutsch hören und sprechen Die Clique: Dialoge Ein Lied Internationale Wörter	Wer ist das? Hallo, wie heißt du? Guten Tag – Auf Wiedersehen Buchstabieren	Das Alphabet Intonation: Wortakzent	Wortakzente markieren Internationale Wörter finden Ein Lernplakat machen
2 12	Informationen über Personen Ein Quiz: Wer ist das? Ländernamen Ein Lied: Der www.rap Eine E-Mail	Wo wohnst du? Woher kommt er? Was mag sie? Wie alt bist du?	Verben im Singular: ich lerne, du lernst, er/es/sie lernt W-Fragen: Wie? Wo? Woher? Was? Aussprache: Wortakzent, Satzmelodie	Informationen in einer Tabelle ordnen Verben markieren Lesestrategie: W-Fragen Lernplakat: Aussprache
3 18	Schulsachen Spiele: Schiffe versenken, Wörter-ABC	Wie heißt das auf Deutsch? Was ist das? Das ist ein Schulhof und kein Sportplatz.	Nomen und Artikel: der, das, die – ein, eine Verneinung: kein, keine Komposita: das Wörterbuch Ja/Nein-Fragen	Lerntipps: Artikel und Nomen Eine Grammatikregel selbst finden
4 24	Die Goetheschule Stundenpläne und Schulfächer · Vergleiche Wochentage Zahlen 1–100 Uhrzeiten	Wann hat Janine Deutsch? Gibt es eine Cafeteria? Wie viele Schüler gibt es? Wie viel Uhr ist es? Wie groß bist du?	Fragen: Wann? Wie viele? Pluralformen: der Kurs, die Kurse Verben im Plural: wir lernen, ihr lernt, sie lernen	Lesestrategie: Welche Wörter kennt ihr? Eine Grammatiktafel selbst machen Lernkarten schreiben
5 30	ABC-Spiel · Fußball in der Klasse · Fragespiele · Dialogspiele · Aufgaben zum Video Aussprache: Rhythmus, Satzakzent, lange und kurze Vokale Lernen mit System: konzentrieren und Pausen machen, Lernkarten zu Nomen, Verben, Sätzen und Dialogen			
6 36	Tiere, Leute und Farben Ich suche meinen Hund Die Deutschen und ihre Hunde Quiz und Spiele	Ich mag Ponys. Meine Eltern mögen keine Mäuse. Wo ist meine Katze? Hast du auch einen Hund?	Possessivartikel im Singular: mein Hund / meine Katze Akkusativ: Ich suche meinen Hund / meine Katze.	Eine Regel entdecken Mit Lernkarten arbeiten
7 42	Verabredungen Wochenpläne · Ein Tag von Boris · Bildgeschichte: Ein Missverständnis Ein Lied: Keine Zeit, keine Zeit!	Gehst du am Montag mit ins Konzert? Am Sonntag kann ich nicht. Boris wacht um 7 Uhr auf.	Trennbare Verben: Gehst du mit? Verneinung: Ich weiß noch nicht. / Ich habe kein Fahrrad.	Mit Dialoggrafiken arbeiten Mit einem Dialogbaustein arbeiten Eine Regel selbst finden
8 48	Freizeit, Termine und Hobbys Interviews in der Klasse Vergleiche	Lesen Sie gern? Was kannst du gut? Was findet ihr besser? Was machen Sie am liebsten?	Zeitangaben: Am Montag gehe ich ... Unregelmäßige Verben: ich laufe, sie läuft Komparation: gern – lieber – am liebsten / gut – besser – am besten	Mit dem Wörterverzeichnis arbeiten Mit Lernkarten arbeiten und spielen

Familie Familienfotos Ein Fotoroman: Auf- stehen! Sprache in der Klasse Ein Comic	Meine Familie, das sind ... - Vorne links, das ist mein Vater. Entschuldigung, das ver- stehe ich nicht. Erklären Sie das bitte! Gib mir das Buch.	Possessivartikel im Plural: unser Haus, euer Hund Akkusativ: Wir suchen unseren Hund. Imperativ: Schlagen Sie bitte das Buch auf! Iss dein Brötchen!	Einen Lerntipp ergänzen
Tiere beschreiben: Wie heißt das Tier? · Nomen raten: Ich sehe was, was du nicht siehst. · Termine planen · Trennbare Verben · Das Formel-1-Spiel ... Aussprache: ich und ach · Wortakzent · Betonung im Satz · Aufgaben zum Video Lernen mit System: richtig wiederholen, Zeitprobleme			
Gute Wünsche Geburtstag · Zahlen Termine und Daten Einladungen und Ausreden Geburtstagspartys und Spiele Jahreszeiten und Monate	Alles Gute! · Ich mache eine Party. Kannst du kommen? · Wie war die Party? · Ich hatte keine Zeit. · Wie feierst du deinen Geburtstag? Ich darf meine Freunde einladen.	Ordnungszahlen: Am neunten (9.) Juli ... Modalverben können, müssen, dürfen im Satz (Satzklammer) Präteritum von sein / haben	Mit einer Dialoggrafik arbeiten Mit der Satzklammer arbeiten
Meine Schule Räume in der Schule Orientierung: Was ist wo? Eine Geschichte: Die Klassenarbeit	Wo ist der Hausmeister? Gehen Sie die Treppe hoch. Der Hausmeister ist im ersten Stock. Die Cafeteria ist neben dem Lehrerzimmer.	Präpositionen: in, auf, bei, neben, vor, hinter, unter, an Ortsangaben mit Dativ: neben dem Computer, auf dem Stuhl	Eine Grammatiktafel ergänzen Fehler korrigieren
Deutschland, Öster- reich, die Schweiz Reisen und Ausflüge Jugendherbergen Planung und Orientie- rung: Orte und Zeiten An der Imbissbude	Hamburg liegt im Norden von ... Timo will nach ... fahren. ... mit dem Auto. Ich schlage vor, wir fahren nach / in die ... Ich möchte lieber ... Was möchtest du?	Präpositionen: nach, an den, an die, ans Modalverben: wollen, mögen (ich möchte ...)	Mit einem Dialog- baukasten arbeiten Lesestrategien: selektives Lesen Hörstrategien: W-Fragen vorbereiten Mit einer Landkarte arbeiten
Ein Tag in Corinnas Leben Tagesabläufe Berufe Ein Spiel: Berufe raten	Ich stehe jeden Morgen um 7 auf. · Am Wochen- ende gehe ich ... Manchmal lese ich ... Tobias freut sich auf ... Welche Berufe kennt ihr? Ein Bäcker backt Brot.	Genitiv -s: Corinnas Mutter Personalpronomen im Akkusativ: mich, dich, ihn ... Reflexivpronomen: sich Reihung: zuerst, dann ...	Eine Grammatiktafel selbst machen Einen Lerntipp ergänzen Lesestrategien üben
Gute Wünsche · Verabredungen · Termine · Wortschatz und Dialoge üben · Präpositionen Landeskunde: Schulferien · Urlaubspostkarten · Spiele: Was ist wo in der Schule?, Laufdiktat · Landeskundequiz: Das geni@L-Millionenspiel · Aufgaben zum Video · Aussprache: Satzmelodie · Lernen mit System: Sich selbst testen, Lesestrategien: Eine Homepage lesen · Über den Deutschunterricht nachdenken und sprechen			
Grammatik im Überblick			
Alphabetische Wortliste			
Quellen			

Tablo 1: geni@L A1 ders kitabı içindekiler

9

54

10

60

11

66

12

72

13

78

14

84

15

90

99

109

120

Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, demokratik, hoşgörülü, barışçı vatandaş yetiştirilmesine önem veren Avrupa Konseyi, tek bir yabancı dilde her becerinin ileri düzeyde geliştirilmesi yerine çok sayıda yabancı dille bir diller repertuarının oluşturulmasını ilke olarak kabul etmiştir (Trim, 2001: 17). “geni@l A1” ders kitabının içindekiler kısmına ve ders birimlerinde “Lernen mit System” bölümlerine bakıldığında *öğrenmeyi öğrenme*’nin sistemli bir biçimde nasıl geliştirileceğine dair ipuçlarına yer verildiği, öğrenme stratejileri konusunda öğrencilerin bilinçlendirilerek, bu yolla yaşam boyu öğrenme becerisinin kazandırılmaya çalışıldığı, dolayısıyla çokdilliliğin teşvik edildiği görülmektedir. Ancak öğrenmenin nasıl daha çabuk ve etkin olabileceğine dair bilgiler öğrenciye hazır verilmemekte, öğrenciden bazı uygulamalar yaparak, kendi kendine öğrenmede kolaylık sağlayacak etkinlikleri keşfetmesi ve formüle etmesi istenmekte, bu konuda yardım ve açıklayıcı bilgi daha sonra sunulmaktadır.

Kitabın dayandırıldığı iletişimci yaklaşıma göre birincil amaç iletişimde bulunabilmek olduğundan, “geni@l A1” ‘da konu ve yönelimler öğrencilerin sınıfta yabancı dilde iletişimde bulunabilecekleri şekilde seçilmiş ve ağırlıklı olarak öğrencinin derse etkin katılımını sağlayacak türde iletişimsel etkinlik (kommunikative Aufgaben) olarak adlandırılan uygulamalara yer verilmiştir. İletişimsel etkinlikler ile öğrenciden bazı kalıpları ezberlemesi ve cümle kurması istenmez. Bunun yerine soru sorması, öğrendiklerini anlaması, kavraması, yorumlaması, sınıflandırması ve bir görüş ifade etmesi istenir. Diyebiliriz ki, iletişimsel etkinlikler özel ve resmi hayatta, iş ve eğitim dünyasında, günlük yaşamda belli bir amaç için ve belli bir sonuca ulaşmak için belli stratejiler kullanılarak toplumsal, dilsel ve kültürel yetilerin aktif hale getirildiği etkinliklerdir. Demirel (2003: 45-51) iletişimsel yaklaşımda öngörülen sınıfçı etkinlikleri iki grupta toplamaktadır:

- Konunun belirlenmesine ilişkin etkinlikler
- Üretime ilişkin etkinlikler.

İletişimsel etkinliklerin ağırlıklı olduğu derslerde gerek öğrencinin gerekse öğretmenin rolü de değişmiştir. “geni@l A1” ‘da öğrencilere roller analizi yaptırılarak, (Bkz. şekil 1: geni@l A1 Kursbuch, 2003: 98) öğretmen ve öğrenci, artık öğrencinin pasif olmadığı, bunun yerine aktif olarak derse katıldığı konusunda bilinçlendirilmekte, öğretmenin artık mutlak otorite olmadığı imajı yaratılmaktadır.

21 Schüler sprechen über ihren Unterricht

a Diskutiert über die Aussagen.

1. Ich bin im Unterricht immer sehr aktiv.
Ich sage fast immer etwas und ich frage viel.
2. Ich arbeite gern mit anderen.
3. Ich finde Deutsch schwer. Ich muss für den Unterricht immer lange und viel arbeiten.
4. Im Deutschunterricht fühle ich mich gut.
Ich habe hier viele Freunde.
5. Ich höre lieber zu und sage nicht oft etwas.
Ich arbeite lieber allein.
6. Deutsch macht mir Spaß. Ich muss nicht viel für den Deutschunterricht arbeiten.

**b Bist du zufrieden? Willst du etwas ändern? Was kannst du ändern?
Wer/Was kann dir helfen?**

22 Deutsch lernen mit geni@l – über das Lehrwerk diskutieren.

1. Welche Einheit hat euch am besten gefallen?
2. Welche Einheit habt ihr nicht gern gemacht? Warum nicht?
3. Deutsch sprechen, schreiben, hören, lesen mit geni@l –
Was hat euch im Unterricht am meisten Spaß gemacht? Wo waren die Probleme?
4. Spiele und Lieder in geni@l – Was war am besten?
5. ...

Şekil 1

Öğretmen bir danışman görevi yapar ve sınıfta iletişim ortamını oluşturur. Ders kitabında öğrenciyi aktif konuma getirmek demek, sadece öğrencinin derse katılmasını sağlamak anlamına gelmemektedir. Öğrenci ders için gerekli materyallerin oluşturulmasında dahi etkindir ve öğrenciler arasında işbirliği yapılması istenir. (Bkz. Şekil 2 : geni@l A1 Kursbuch, 2003: 55)

Şekil 2

İletişimsel yaklaşım nedeniyle “geni@l A1” kitabının ilk konularında Avrupa konusunda kültürel bilgiler sunan görme metinleri yanısıra kısa, bitmemiş, öğrenciler tarafından tamamlanması beklenen, boşlukların yer aldığı açık diyaloglara ağırlık verildiği görülmektedir. Yabancı dilde konuşma olmadığı takdirde motivasyonun da düşük olacağı düşüncesinden yola çıkılan “geni@l A1”’da interaktif ortamda karşılıklı konuşma ve bir şey üzerine konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmektedir. Bunun da ancak duyma metinlerinin iyi anlaşılması ve çok sayıda telaffuz alıştırmalarının yapılması ile başarılabileceği savunulmakta, dolayısıyla çok sayıda duyduğunu anlama metnine ve telaffuz alıştırmalarına yer verilmektedir. Kitabın ilerleyen sayfalarında seçici ve detaylı okuma biçimlerini geliştirecek türde alıştırmaların sayısının arttığı, dolayısıyla teknolojinin en son ürünleri olan “das Handy”, “der Discman”, “die CD” gibi güncel kelimeler içeren kullanmalık metinlere (Bkz. Şekil 3: geni@l A1 Kursbuch, 2003:19), bilgi iletici metinlere, öte yandan soyut içerikler, hatta dilbilgisi yapıların daha kolay öğrenilmesi ve akılda kalması için ritmik söylemler, şarkılar ve seslere yer verildiği dikkat çekmektedir.

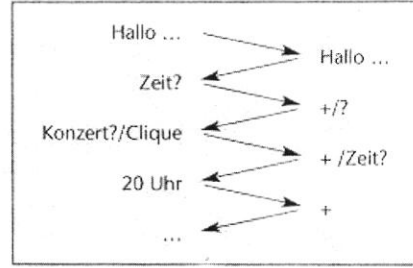

Şekil 3

Bunun yanı sıra edebi metinlere estetik amaçlı olduğu kadar eğitici olmaları nedeniyle yer verildiği vurgulanmaktadır (Trim, 2001:62). Çoğunlukla görsel unsurlarla sunulan diyalogların öğrenciler tarafından sınıf ortamına uyarlanması istenmektedir. Metnin değiştirilmesini, eklemeler veya kısaltmalar yapılmasını gerektiren bu uygulama ile öğrencinin düşünmesi, yaratıcı olması ve derste aktif bir rol üstlenmesi hedeflenmektedir. Diyalog grafikleri bu kitabın getirdiği yeniliklerdendir (Bkz. Şekil 4: geni@l A1 Kursbuch, 2003: 43). Bunun yanı sıra günümüz koşullarına uygun olarak Almanca web-sayfasının nasıl okunacağına dair ip uçlarına da yer verildiği dikkat çekilmektedir.

4 Dialoggrafik – Vergleicht den Dialog und die Grafik. Übt den Dialog.

- Hallo, Tom, hier ist Elke.
- Hallo, Elke.
- Hast du heute Abend Zeit?
- Ja, warum?
- Prima! Gehst du mit ins Konzert?
- Die Clique spielt.
- Klar! Wann denn?
- Das Konzert fängt um 20 Uhr an.
- Ich hole dich um 19 Uhr ab. O.k.?
- Prima, bis später.
- Tschüs.

Şekil 4

“geni@l A1” ’de her dört becerinin A1 yeterlilik düzeyine ulaşacak şekilde geliştirilmeye çalışıldığı, ancak bunların her birinin üniteden üniteye ağırlıklarının değiştiği söylenebilir. Yazma becerisi geliştirilirken, bir taraftan öğrencinin yazılı bildirişimde bulunabilme yetisi geliştirmeye çalışılmış, öte yandan ise günlük tutturularak ve hayali hikayeler yazdırılarak, öğrencinin kendisinden bahsetmesi, öznel olması, hayal gücünü çalıştırması, üretici olması ve dolayısıyla çok yazarak dilbilgisini iyileştirmesi ve kelime hazinesini geliştirmesi amaçlanmıştır. Yazma becerisini geliştirme kapsamında da uygulamalarda yeni yönelişlerin olduğu, ‘Laufdiktat’ gibi alışık olunmayan etkinliklerle hatasız yazma amaçlandığı görülmektedir (Bkz.Şekil 5: geni@l A1 Lehrbuch, 2003:93)

8 Laufdiktat – Texte lesen, Texte behalten, laufen und diktieren.

Şekil 5

Avrupalılık eğitim anlayışına göre yeni bir yabancı dilin öğrenilmesiyle kişinin bilgisine bilgi katılır ve dolayısıyla kişinin kültürü artar, ufku genişler, bir çok insanla iletişimde bulunabilme şansı doğar. Ancak her yeni öğrenilen yabancı dilin öncekilerden soyutlanmaması ve var olan ön bilgilerden yola çıkılarak, yeni öğretilen yabancı dillerin önceden öğrenilmiş olan yabancı dillerle ilintili olarak öğretilmesi gerektiği savunulmaktadır. Bu bağlamda kitapta Almanca’daki bazı yapıların veya sözcüklerin İngilizce’deki karşılıkları ile birlikte verildiği, öğrenciden iki dil arasındaki benzer ve farklı yönleri bulması ve bunlardan sonuç çıkararak, bir kural olarak formüle etmesi istenmektedir. Hatta “Sizin dilinizde bu nasıl?” sorusu sorularak üç dilli bir karşılaştırmanın yapılması ve bu yolla bütüncül bir dil yetisinin geliştirilmesi ve etkin bir öğrenmenin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. (Bkz. Şekil 6: geni@l A1 Lehrbuch, 2003:26)

9 Zahlen aussprechen – Vergleiche: Deutsch, Englisch, deine Sprache.

englisch: twenty three
 2 3
 deutsch: 3 und 20
 drei und zwanzig

Şekil 6

“geni@l A1” ders kitabına dilbilgisi açısından bakıldığında yeni dilbilgisel yapıların sunumunda yeni yönelimlerin olduğu görülmektedir. Dilbilgisinin pekiştirildiği alıştırmalarda bilinen kelimeler kullanılmaktadır. Bu yolla öğrencinin yeni kelimeler ile uğraşması yerine dikkatini yeni dilbilgisel yapılara toplaması ve akıcı bir dil kullanımının gerçekleşmesi amaçlanmaktadır. Kurallar ve yapılar hazır tablolar içinde verilmeyip, öğrenciden sunulan yeni yapıları incelemesi, yorumlaması, bilgi toplaması ve gruplandırarak, sistemli bir biçimde göstermesi istenmektedir. Bu konuda iletişimsel etkinlikler öğrencinin, kuralları kendi kendine bir büyüteç ile bakarak keşfedeceği biçimde düzenlenmiştir. Örneğin emir kipi ile ilgili yapıların bir tabloya yerleştirme işlemi başlatılmış, bazı şahıs zamirlerine göre emir kipinin öğrenciler tarafından yazılması istenmiştir (geni@l A1 Kursbuch, 2003: 58). İletişimsel etkinliklerde dikkati çeken diğer bir husus, “Hört zu!”, “Schreib den Satz!” gibi direktiflerin bulunmamasıdır. Bunun yerine sorular sorulmuş, etkinliklerde öğrenciden ne istendiği birer düz cümle ile ifade edilmiştir.

Dilbilgisi sıralaması basitten zora, bilinenden bilinmeyene, sık kullanılan yapılardan daha az sıklıkta kullanılan yapılara doğrudur. Akıcı bir konuşma ve dil kullanımı için dilbilgisi aktarımında dahi oyunlar ve görsel unsurlardan yararlanılmıştır. “geni@l A1” ‘da dilbilgisi yapıları ile konuların, konuşma nedenlerinin uyumlu olmasına özen gösterilmiş, konuyla ilgili hangi yapılar doğal ortamda kullanılıyorsa ancak o kadar verilmiş, daha zor yapılar daha sonraki ünitelerde ele alınmıştır. Bu tür bir sunum önceden öğrenilen konuların sık sık tekrar edilmesine ve üst düzeyde bir öğrenmenin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin: fiillerin tekil şahıslara göre çekim eklerine 2. ders biriminde yer verilirken, çoğul şahıslara göre çekim ekleri ancak 4. üniteye sunulmaktadır. A1 kitabında sadece “sein” ve “haben” fiillerinin geçmiş zaman kipi yer alırken, bu konuya daha ayrıntılı olarak ikinci kitapta (B1) değinilmektedir.

“geni@l A1” kitabı görsellik açısından değerlendirildiğinde metin ve konuların daha iyi ve çabuk anlaşılması ve daha kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için çok sayıda görsel unsura yer verildiği görülmektedir. Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterlerine göre sınıfta araç-gereç kullanımı yabancı dil derslerine bir yenilik ve değişiklik getireceğinden ve öğrencinin ilgisini çekerek güdülendireceğinden çok önemlidir. Bu nedenle “geni@l A1” ‘in kurs kitabı, alıştırmalar kitabı ve hatta test kitabına ek materyal olarak CD ve kasetler hazırlanmıştır. Bazı alıştırmaların CD veya kasetler olmadan yapılması mümkün değildir. Test kitabına yönelik hazırlanmış CD’ler sadece testlerde yer alan duyduğunu anlamaya yönelik sorular içermektedir. Elektronik çalışma kitabı olarak hazırlanan CD-ROM öğrencilerin yabancı dili kendi seviyesine uygun, kendi kendine öğrenmesine, öğrendiği yeni bilgi ve yapıları pekiştirmesine, öte yandan becerileri ihtiyaç duyduğu oranda geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bunun dışında www.langenscheidt.de/geni@l internet adresinde Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriteri düzeylerine uygun ek alıştırmalara ve sürekli güncelleştirilen metinlere yer verilmiş, e-posta projeleri önerilmiştir. Sözü edilen e-posta projeleri ile öğrencinin araştırma yapması, öğrenilen yabancı dili sınıf dışında da kullanması hedeflenmekte, bu da öğrencilerin gerçek iletişimde bulunmasına imkan sağlamaktadır. Bugün kültür bilgisi yabancı dilin konuşulduğu ülke ile öğrencinin kendi dünyası arasında bir köprü vazifesi üstlendiğinden, kitaba ek olarak Almanya, İsviçre ve Avusturya’nın sosyal yaşamını, kültür ve coğrafi konumunu, gençlerin okul dünyasını, onların boş zamanlarında neler yaptığını görsel ve işitsel olarak tanıtan 35 dakikalık bir film hazırlanmış ve kullanıma sunulmuştur.

Öğretilen konuları, kelimeleri, dilbilgisel yapıları ve stratejileri pekiştirmek için kurs kitabına ek olarak hazırlanan çalışma kitabı da şarkılar, oyunlar, afişler, karikatürler ve iletişimsel olan etkinlikler içeren 15 ders biriminden oluşmakta, öğrencilerin kendi kendini test edip, neyi öğrenip öğrenmediğini kendi kendine ölçebildikleri etkinliklere ağırlık vermektedir. Üniteler “bunları artık yapabiliyorum” başlıklı bölümlerin yer aldığı sayfalarla bitmektedir. Öğrenilen konuların tekrar edildiği 5., 10. ve 15. ders birimlerinde öğrencilerin testlerden elde ettikleri sonuçları yazabilecekleri grafiklere yer verilmiş, öğrencinin dil öğrenmede nasıl bir ilerleme kaydettiğini gösterecek testler kullanıma sunulmuştur. Bu da öğrencileri Avrupa Dil Gelişim Dosyasında yer alan *Kendini Değerlendirme Kontrol Listeleri*⁶ için hazırlamaktadır.

Test kitabında her ders biriminde yer alan bilgileri tek tek ölçen sınavların yanı sıra genel sınavlar da (ders birimi 1-4, 6-9 ve 11-14) hazırlanmıştır. Ders kitabına ait sözlükte kelimeler ders birimlerine göre sıralanmış, bunun dışında etkin öğrenmenin nasıl gerçekleştirilebileceğine, kelimelerin akılda nasıl daha iyi tutulabileceğine ve metinlerin nasıl daha çabuk okunup, çözümlenebileceğine dair ipuçları verilmiştir.

Etkin bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretmen kitabında dahi öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler sunulmuş, etkin öğrenme için tahtayı nasıl kullanmaları gerektiği konusunda bilgi verilmiş, tahta düzeni görsel olarak gösterilmiştir. Öğretmen kitabında pek alışık olunmayan bir düzenlemeye gidilmiş, ders kitabı çift sayfa olarak öğretmen kitabının içine yerleştirilerek, sayfa kenarlarında konuların nasıl öğretileneğine dair yol gösterilmiş, öğretmenin tek bir kitap ile dersi yürütmesine olanak sağlanmıştır. Kurs kitabında yer alan konulara ek olarak kültür bilgisi sunulan öğretmen kitabında gerekli görülen yerlerde cevap anahtarlarına yer verilmiş, dersin çok yönlü işlenebilmesi için çalışma kağıtları eklenmiştir. Kitabın sonunda ise duyma-anlamaya yönelik metinler öğretmene kolaylık sağlaması açısından yazılı olarak sunulmuştur.

3.Sonuç

Son yılların yönetsel yönelişlerine göre düzenlenmiş olan “geni@l A1” ‘de bir taraftan iletişimsel etkinliklerle yabancı dil sınıfı içinde ve gerçek yaşamda kullanılarak, öğrencilere iletişimsel yeti kazandırılmaya çalışılmakta, öte yandan özellikle ‘öğrenmeyi öğrenme’ ilkesi doğrultusunda ‘yaşam boyu yabancı dil öğrenme’ alışkanlığının edinilmesi, başka bir deyişle ‘kendi kendine dil öğrenme yetisinin’ geliştirilmesi hedeflenmektedir. En geç 2005 yılında uygulanmaya konması planlanan 4 yıllık Liselerde⁷ İngilizce’den sonra Almanca’nın bu kitap ile ikinci dil olarak öğretilmesi durumunda Avrupa yolunda olan Türk gençleri daha başka dilleri kendi kendine nasıl öğrenebileceklerine dair ip uçları elde etmiş olacak, bu da Türk eğitim sisteminde çokdillilik eğitim anlayışının yaygınlaşmasına yol açacaktır. Sınıf içinde ve interaktif ortamda yabancı dili gerçekten kullanan, öğrenmeyi öğrenen öğrenci daha sonraki dil öğrenme süreçlerinde bu ilkedan faydalanabilir, ezberci öğrenme alışkanlığından kurtulacak, dil öğrenmede çağdaş öğrenme tekniklerinden yararlanabilir.

Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türkiye’nin de ERASMUS, LEONARDO DA VINCI, SOCRATES, COMENIUS, LINGUA, MINERVA⁸ gibi ülkeler arası işbirliği ve diyalogu artıran programlara dahil edilmesi sonucu Türk öğrencisi de Avrupa Birliği ülkeleri arasında öğrenci değişimine dahil olacağından, çok sayıda öğrenci Almanca konuşulan ülkelere gitme ve yabancı dili yerinde kullanma şansına kavuşacaktır. Bu bağlamda “geni@l A1” ile yabancı dilde 4 becerinin geliştirilmesi, özellikle de iletişimsel etkinliklerle iletişim yetisinin kazandırılması ayrıca önem taşımaktadır. “geni@l A1” ile öğrenci kendi kültürü ile yabancı dünyayı karşılaştırarak iki kültürün benzer ve farklı yönlerini tartışarak, ufkunu genişletebilir (geni@l A1 Kursbuch, 2003: 52 ve 55) ve yabancılara karşı daha hoşgörülü olabilir. Dilsel yeti yanı sıra toplumsal ve kültürel yetilerin kazandırılması hedeflenen “geni@l” ile öğrenciler ileride Almanca konuşulan ülkelere gittiğinde insanlarla kolaylıkla diyalog kurabilir ve sorunların üstesinden gelebilir.

⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Özcan Demirel, Yabancı Dil Öğretimi, 2003: 188-193; John Trim, Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen, 2001: 175-190

⁷ Planlama için bkz. 4 Yıllık Ortaöğretim Projesi, <http://projeler.meb.gov.tr/Projelerimiz/dbpro/ortaogrtm.htm> ; <http://www.meb.gov.tr/stats/APK2002/503.htm> ; <http://www.milliyet.com.tr/2002/10/11/guncel/gun05.html>

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://europa.eu.int/comm/education/socrates-de.htm>

Öğretim materyalleri güncel olan "geni@l A1" projelerle, e-posta yazdırmakla, sınıf içi iletişimsel etkinlikler ile öğrencinin derse, öğrenmeye katılımını hedeflemektedir. Öğretmenin mutlak otorite olmadığı imajını yaratan "geni@l A1" ile öğrenciyi etkin kılan ödevler, görevler, çalışma teknikleri ve alıştırmalar ile öğrenci yabancı dili gerçek hayatta kullanma olanağı bulacağından, dersler güdeleyici olacak, öğrenci derslere istekli girecektir.

Ancak Türkiye'de "geni@l" gibi kitapların kullanımı teknik donanımlı okullar ve son teknolojik gelişmelere ayak uydurabilecek öğretmenler gerektirir. Öğretmen her türlü teknik donanımı kullanabilmeli, değişik alıştırmalar yapmaya açık olmalıdır. Yeri geldiğinde şarkılar söyleyebilmeli, oyunlar oynamalıdır. Çocuklara bir arkadaş olmalı, öğrencilere ders içi etkinlikleri değerlendirme ve kendi kendilerini sınama fırsatı tanımalıdır. Öğretmen ve öğrenci rollerindeki bu yenilik, Avrupa Yabancı Diller Ortak Kriterlerine uygun ders işleyebilen öğretmenler yetiştirmeyi, bu da öğretmen yetiştiren kurumların müfredatında yeni düzenlemelere gitmeyi gerektirmektedir.

Kaynaklar

DEMİREL, Ö. (2003). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara. Pegem Yayıncılık.

Dört Yıllık Ortaöğretim Projesi. <http://projeler.meb.gov.tr/Projelerimiz/dbpro/ortaogrtm.htm>;
<http://www.meb.gov.tr/stats/APK2002/503.htm> ;
<http://www.milliyet.com.tr/2002/10/11/guencel/gun05.html>

NEUNER, G. ; HUFSEISEN, B. u.a (Hrsg.) (2001). *Mehrsprachigkeit und Tertiärsprachenlernen. Teil I Linguistische Grundlagen und didaktisch-methodische Konzeption. München:Goethe Institut Internationes (Erprobungsfassung 229 S.)*

POLAT, T. (1998). Chancen und Probleme des Deutschen als Fremdsprache in der Türkei unter dem Aspekt der Mehrsprachigkeit. In: *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi X* :129-142

POLAT, T. (1999). Zur Funktion und Rolle der deutschen Sprache bei der Bildung einer zukunftsbezogenen Fremdsprachenpolitik in der Türkei. In Raasch, A.(Hrsg.). *Deutsch und andere Fremdsprachen-international*. Amsterdam. S. 133-139

POLAT, T. (2001). Avrupa Bağlamında Kültür Boyutuyla Yabancı Dil. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi. XIII*: 29-40

Resmi Gazete (1990). Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ile ilgili ikraz anlaşması. 20570 sayılı Resmi Gazete. 18 Mayıs 1990

Resmi Gazete (1997). 8 Yıllık kesintisiz eğitime geçiş 4306 sayılı yasa. 23.084 sayılı Resmi Gazete. 18 Ağustos 1997

Resmi Gazete (2002). AB'a uyum sürecinde yasalarda değişiklik yapan 4771 sayılı yasa. 24841 sayılı Resmi Gazete. 9 Ağustos 2002

TAPAN, N. (2000). Zur Entwicklung der Sprachenvielfalt und der interkulturellen Kompetenz im schulischen Fremdsprachenunterricht in der Türkei. In Manfred Durzak und Beate Laudenberg (Hrsg.) *Literatur im interkulturellen Dialog*. Bern. Berlin. S. 555-568

TRİM, J. u.a. (2001). *Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. Strassburg. 244 S.

Çözümlenmiş Kitaplar:

FUNK, H.; KOENIG, M.; KOITHAN, U.; SCHERLING, T. (2003) . geni@l Kursbuch A1. Langenscheidt. 120 S.

FUNK, H.; KOENIG, M.; KOITHAN, U.; SCHERLING, T. (2003). *geni@l Arbeitsbuch A1*. Langenscheidt. 96 S.

FUNK, H.; KOENIG, M.; KOITHAN, U.; SCHERLING, T. (2003). *geni@l Lehrerhandbuch A1*. Langenscheidt. 168 S.